

Rundtur i Vestfjella

Rundtur, ca. 12 km, i Vestfjella gjennom landskap preget av næringsfattig berggrunn. Det er stort innslag av vann og myrer mellom kollene. Bruk støvler. Regn ca. 2,5 -3 t. .Jonsvikhytta har søndagsservering. Evt. fisketur. Skitur vinterstid.

Beliggenhet: Vestfor Ørje.

Kart: Fjellakartet eller Marker O-lags kart.

Adkomst: Startsted: 100 m forbi Ørjetun ved inngangen til lysløypa. Parker også der

Fjella områdene

Fjella kalles det store skogområdet mellom Marker, Eidsberg og Rakkestad. Det inngår i det sør-østnorske grunnfjellsområde, der fjellgrunnen domineres av den næringsfattige gneisen. Da isen trakk seg tilbake for ca. 10 000 år siden, lå store deler av Fjella over vann. Dette ga et sparsomt dekke av løsmasser. Derfor dominerer furuskogen landskapet, men med et stort innslag av vann og til dels blaute myrer i søkkene mellom de mange kollene. Høydedragene følger en nord-sør retning. Det blir mye berg- og dalbane om en beveger seg på tvers av landskapet, men langsetter høydedragene er det langt lettere å ta seg fram. De mange blaute myrene, selv når sommeren er tørr, tilsier godt fottøy. Gress og lyng vokser gjerne tett inn til stien, så det kan være bra å dekke til beina også.

Dette er et spennende friluftsområde, med et nettverk av løyper, både sommer og vinter. Vår tur går i Vestfjella, i Markers del av området, men vi har muligheter for å utvide turen, både mot Trømborgfjella i Eidsberg og vestover mot Rakkestad.

Start ved Ørjetun

Utgangspunktet vårt er like syd for Ørjetun ved inngangen til lysløypa. Dit kommer vi ved å ta fylkesveien på vestsiden av Ørje sluser. Etter ca. 1,2 km sørover er vi på toppen av bakken ved inngangen til Ørjetun (tidl. Ørje kursted). 100 m bortenfor Ørjetun er inngangen til Ørje lls lysløype. Her parkerer vi, og titter på Fjellakartet på oppslagstavla.

Vi skal følge lysløypa ca. 1,5 km til å begynne med. De første 300 m går det mest nedoverbakke. Lauvtrærne står tett på begge sider av løypa. Like før bunnen av bakken er det en liten åpning i lauvdekket, og vi får et utsyn sydover mot noen av jordene på Lie gård. Nå begynner stigningen. Etter ca. vel 100 m kommer vi til et kryss. Vi fortsetter rett fram langs lysløypa i retning Gjøvasshøgda. Skiltet i krysset forteller at det er 2,5 km dit. Etter ca. 200 m kommer siste del av lysløypa opp fra venstre. Vi fortsetter imidlertid rett fram oppover en bratt bakke. Her titter blåveisen fram om våren. En sti tar av til høyre mot Hesthaug etter bare 50 m, men vi fortsetter lysløypa videre oppover.

Det blir etter hvert mer glissent mellom lauvtrærne. Nå er det grana som dominerer. Vi får en liten nedoverbakke før et hogstfelt åpner opp utsikten mot nord. Så går det igjen oppover. Vi begynner å nærme oss marin grense, og furu, bjørk og lyng gjør seg stadig mer gjeldende. Ca. 400 m etter hogstfeltet gjør lysløypa en krapp sving oppover til venstre. Nå er det på tide å forlate løypa, og vi går rett fram ca. 20 m. Der kommer ei blåmerka løype inn fra høyre. Vi følger skiltet som peker mot Gjøvasshøgda, Jonsvik og Nordre Stange varde. Nå skal vi fortsette den blåmerkerte stien helt inn til Jonsvik. Stien er godt merka, så det skulle være små sjanser for å ta feil av veien. Vi vil imidlertid beskrive ruta i grove trekk.

Vi fortsetter stigningen opp til Gjøvasshøgda. Stien krysser flere smale, lange blaute myrer som går i drag langsetter høgda. Mellom myrene er det til dels bratt stigning. Omtrent midtveis opp passerer en snauhogst på høyre side. På toppen flater det seg ut, og vi kan ta oss en liten hvil på bergkollen like nord for stien. Her er det fin utsikt mot skogen i Øst, og vi skimter enkelte gårder på den andre siden av vassdraget.

Så går det litt opp og ned over Gjøvasshøgda. Opp over bergkoller og ned i myrdrag. Etter hvert begynner det å gå mest nedover. Ei litt utydelig rødmerka løype kommer inn fra nord. Vi følger den noen få meter, før vi følger blåmerkene som tar av til høyre. Nå går stien i litt mer sørvestlig retning. Snart begynner det for alvor å gå utfor vestsiden av høgda. Igjen passerer lange, smale myrdrag som går langs med åsen, men nå med bratte nedstigninger innimellom. Til slutt er vi nede i et tett bevokst dalsøkk, Gjøvassdalen. Her passerer vi en liten bro, og får en stigning på den andre siden. Etter ca. 200 m kommer det inn en utydelig sti fra nord. Her dreier vi rett sørover, i et svakt markert drag. Snart går det utforbakke igjen gjennom vakker, åpen furuskog. Vi skimter Gjøvann mellom furustammer i sørvest. Når vi nærmer oss bunnen av bakken, svinger stien mot høyre. Vi følger traktorspor ca. 30 m, før vi tar av til venstre ned mot en myr. Vi balanserer på noen tømmerstokker over myra og fortsetter i vestlig retning.

Nå er det relativt flatt lende, med flere større myrer. Vi passerer en snauhogst, og ser opp mot en annen i nord. Snart hører vi lyden av fossen ved Jonsvik. Det er Jonsvannsbekken som de første metrene kaster seg utfor en liten høyde. Vi går opp på høyre side av fossen, og ser ut over en idyllisk, liten vik. Det er Jonsvik i Søndre Jonsvann. Her er det et stikryss med skilt. Før vi går sørover mot Djupetjern, tar vi en tur bortom Jonsvikhytta for en rast. Vi følger skiltingen mot Søndre Stange varde ca. 100 m, og får øye på Jonsvikshytta. Her har Marker Orienteringslag servering om vinteren. Nå er hytta lukket, og stillheten råder. Vi finner oss en plass nede ved vannkanten, og ser utover det idylliske skogstjernet.

Nøkkeroser omkranser vikene, og vi ser kanskje en og annen ørret som vaker. Her kan man dessuten få abbor på kroken. Søndre Jonsvann henger sammen med Nordre Jonsvannet. Disse inngår i Lievassdraget, som starter litt lenger vest, mellom Søndre og Nordre varde, og renner ut i Øymarksjøen ved Lie gård, noen km sør for Ørje. Det skal være hele 42 tjern og vann som inngår i dette vassdraget. I gamle dager ble det fløtet tømmer her. Vannveien var den eneste muligheten til å få ut tømmeret fra skogene her inne. Minst 14 dammer regulerte vannet. Fortsatt kan en se rester som minner om tidligere tiders fløtning. Vi går tilbake til Jonsvannsfossen, og følger skiltet som peker i retning Djupetjern. Vi krysser bekken rett ovenfor fossen. Like på sørsiden er det sprengt ut i fjellet. Her gikk tømmerrennen utenom fossen. Vi langer ut sørover over lave åser. Nå går det mye lettere. Etter 500 m krysser vi skiløypa til Jonsvik. Til venstre får vi et lite glimt av Gjøvann som går over i myr sørover. Her går skiløypa mot Djupetjern. Vi fortsetter imidlertid stien som følger åsen på oversiden av myra. Etter en stund går skiløypa sammen med vår blåmerka sti. Så følges de ad langs østsiden av en relativt bratt ås til vi framme ved Djupetjern, ca. 1,5 km fra Jonsvik.

Blåmerkene svinger østover like før vi kommer ned til vannet. Her tar vi oss tid til en liten stopp. Vi fortsetter den rødmerka løypa ned til vannet og går til høyre langs vannkanten et lite stykke. Her finner vi en fin rasteplass med utsikt utover vannet. Bratte, skogkledde åser omkranser tjernet på flere kanter. Og som navnet tilsier, er tjernet dypt, hele 40 m er det på det dypeste. Her er det både abbor og gjedde. Vi går tilbake til den blåmerkerte stien og følger den østover.

Etter 2-300 m passerer vi den gamle dammen ved utløpet av Djupetjern. Nå skal dammen restaureres. Vi fortsetter sørover langs østkanten av Djupetjern i den vakre, furukledde åsen som heller ned mot vannet. Ved tjernets sørøstre ende passerer vi en liten bekk og kommer så inn på rødmerka løype igjen. Vi går i vått lende i draget vestover opp til Liesetermosen, den store myra. Her skiller rødmerka og blåmerka løype lag igjen. Blåmerkene fortsetter rett vestover, mens vi nå skal følge den rødmerkerte løypa sørøstover. Det går over myrer og myrlent terreng i vel 1 km ned til Lieseterveien.

Fra nå av går vi veien vel 2 km østover fram til Lie gård og fylkesveien.

Etter vel 100 m passerer vi en vik av Liesetertjern. En gang lå det flere setre ved dette vannet litt lenger vest. Sør-Setre ble fraflyttet før århundreskiftet, mens på Lieseter bodde det folk helt frem til 1930-åra. Nå er det bare husruiner som vitner om at det har bodd folk her.

Noen minutter etter går vi over en bro. Her renner Gjøvannselvene ut i Liesetertjern, et idyllisk område. På tungen, sydvest for broen, er det en fin rasteplass. Her kan man få både abbor, gjedde og mort på kroken.

Noen hundre meter etter broen, får vi et vakkert utsyn nordvestover, der Gjøvannselvene bukter seg mellom myrdrag. Så går vi opp en bakke. Like på den andre siden av toppen, kommer det inn en skogsbilvei fra nord. Veien går så temmelig flatt i ca. 600 m før en liten utforbakke langs en bekk. Nå kommer det igjen inn en vei fra nord, fra Blenderingsmosen. På sørsiden av veien er det tatt ut stein i fjellet. Like nedenfor passerer vi myrområdet i nordenden av Grastjern, et langt, smalt vann som strekker seg over 2 km sør-sørvestover. Også her er det abbor, gjedde og mort.

Så går det bratt nedover. Vi passerer utløpet av Grastjern, der Øymark Jegerog Fiskerforening har ørretklekkeri. Det er dem vi kan takke for det meste av ørreten i Vestfjella. Så går vi parallelt med Lielven nedover, passerer Svanebydammen og kommer ned til de østligste jordene til Lie gård. Vi passerer et gammelt, vakkert eiketre på venstre hånd og en gammel smie på høyre. Så går vi opp forbi nordsiden av låven på Lie gård, og kommer inn på fylkesveien. Denne følger vi nordover ca. 1 km mot utgangspunktet, like sør for Ørjetun.

Dermed har vi blitt kjent med en del av Vestfjella. Og vi sender en takk til ildsjelene i Marker Orienteringslag som rydder og merker løyper så vi finner fram i dette til dels kronglete, men idylliske landskapet.

(Grete Brustad Nilsen)